

เปิดทาง SMEs สู่ Net Zero...เรียนรู้กลไกช่วย SMEs ปรับตัวจากทั่วโลก

โดย ชลัช รัตนบุญนิธิ

กรรมการผู้จัดการ

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK)

ทั่วโลกกำลังเดินหน้าสู่เป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ หรือ Net Zero ภายในปี 2593 ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคธุรกิจ จะเห็นว่าบริษัทขนาดใหญ่เร่งปรับตัวอย่างชัดเจน จากความพร้อมด้านองค์ความรู้ เงินทุน และเทคโนโลยี ขณะที่ SMEs ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียว กลับมีความพร้อมในการปรับตัวค่อนข้างจำกัด โดยข้อมูล OECD พบว่า SMEs ในสหภาพยุโรป (EU) มีเพียง 21% ที่มีแผนมุ่งสู่ความเป็นกลางทางสภาพภูมิอากาศ (Climate-neutrality Strategy) ขณะที่ World Economic Forum (WEF) ระบุว่า SMEs ทั่วโลกมีบทบาทราว 40-60% ในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคธุรกิจ ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนว่า การบรรลุเป้าหมาย Net Zero ไม่อาจพึ่งพาบริษัทขนาดใหญ่เพียงลำพัง แต่ต้องทำให้ SMEs สามารถเปลี่ยนผ่านสู่ธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ด้วย ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศจึงพัฒนานโยบาย และกลไกสนับสนุน เพื่อช่วยลดข้อจำกัด เสริมศักยภาพ และสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการปรับตัวของ SMEs

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกลไกส่งเสริม SMEs ในการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียวของหลายประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร (UK) เยอรมนี สิงคโปร์ สรุประเด็นสำคัญ ดังนี้

- **Knowledge Center การสร้างแหล่งรวมองค์ความรู้** ข้อมูลจาก OECD ระบุว่า หนึ่งในอุปสรรคสำคัญของ SMEs คือ การขาดความรู้ด้านการจัดการและการเปลี่ยนผ่านสู่ Low-carbon Business หลายประเทศจึงให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้เป็นลำดับต้น ๆ โดยมาตรการที่ใช้ เช่น การจัดอบรม การให้คำปรึกษา การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ครบวงจร ตัวอย่างที่น่าสนใจ ได้แก่ สิงคโปร์ จัดตั้ง SME Sustainability Hub เพื่อรวบรวมข้อมูลและทรัพยากรด้านความยั่งยืนไว้ในจุดเดียวแบบ One-stop Service ตั้งแต่คู่มือและแนวทางปฏิบัติ มาตรฐานและกรอบการดำเนินงาน รวมถึงแหล่งเงินทุนสนับสนุนและโครงการช่วยเหลือของภาครัฐ ขณะที่ UK จัดตั้ง UK Business Climate Hub แพลตฟอร์มกลางที่รวบรวมคำแนะนำและทรัพยากรด้านความยั่งยืน ซึ่งเป็น Ecosystem ที่เชื่อมโยงภาครัฐ ภาคธุรกิจ สถาบันการเงิน และเครือข่ายพลังงาน เพื่อให้ SMEs เข้าถึงการสนับสนุนที่สอดคล้องกับประเภทธุรกิจ ตั้งแต่การวางแผน การปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงาน ไปจนถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและความช่วยเหลือที่เหมาะสม

- **Carbon Measurement การประเมินและจัดการข้อมูลด้านคาร์บอน** SMEs จำนวนมากไม่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ เพราะไม่รู้ว่าธุรกิจของตนปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมใด หรือไม่มีระบบจัดเก็บข้อมูลที่เพียงพอ จึงมีการพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยให้ SMEs สามารถวัดผลและประเมินข้อมูลด้านความยั่งยืนได้ง่ายขึ้น เช่น Carbon Footprint Calculator, ESG Assessment Tools ระบบจัดทำ Sustainability Report เครื่องมือวิเคราะห์การใช้พลังงาน โดยตัวอย่างที่น่าสนใจ เช่น สิงคโปร์ พัฒนาเครื่องมือประเมินความพร้อมด้าน ESG และเครื่องมือคำนวณคาร์บอนสำหรับ SMEs ผ่าน SME Sustainability Hub ขณะที่ UK รวบรวมเครื่องมือคำนวณ Carbon Footprint ที่ใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อนจากหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ในที่เดียว เพื่อช่วย SMEs จัดการ Carbon Footprint

- **Market Incentives การสร้างแรงจูงใจผ่านกลไกตลาด** ซึ่งเป็นหนึ่งในแรงผลักดันให้ SMEs ปรับตัว โดยเฉพาะ Green Public Procurement (GPP) หรือการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่นำเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ประกอบการพิจารณา สะท้อนจากข้อมูลของ OECD ที่ระบุว่าในปี 2565 มี 35 ประเทศ จาก 38 ประเทศสมาชิก OECD ที่มีนโยบายด้าน GPP เช่น เกาหลีใต้กำหนดเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับสินค้าที่ภาครัฐจัดซื้อ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดภาครัฐ

- **Financial Support การลดภาระต้นทุนด้วยมาตรการสนับสนุนทางการเงิน** การปรับเปลี่ยนเครื่องจักร เทคโนโลยี หรือระบบจัดการพลังงาน มักใช้เงินลงทุนจำนวนมาก โดยผลสำรวจของ WEF พบว่า 42% ของ SMEs ทั่วโลกระบุว่า ข้อจำกัดทางการเงินเป็นอุปสรรคในการปรับตัว ดังนั้น เพื่อทลายอุปสรรคดังกล่าว หลายประเทศจึงพัฒนาเครื่องมือทางการเงินเพื่อช่วยเหลือ SMEs ไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เงินอุดหนุน สิทธิประโยชน์ทางภาษี การค้ำประกันสินเชื่อ รวมถึงเงินสนับสนุนการตรวจ/ประเมินการใช้พลังงาน เช่น โครงการ Federal Funding for Energy and Resource Efficiency in the Economy ของเยอรมนี สนับสนุนเงินอุดหนุนสำหรับการลงทุนด้านประสิทธิภาพพลังงานและการลดคาร์บอน โครงการ ENERGY ของสาธารณรัฐเช็ก ให้เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยสำหรับโครงการประหยัดพลังงาน มาตรการ Small Business Energy Incentive ของออสเตรเลียทำให้ SMEs สามารถนำค่าใช้จ่ายจากการลงทุนด้านประสิทธิภาพพลังงานมาหักลดหย่อนภาษีได้เพิ่มขึ้นอีก 20%

Green Transition ของ SMEs เป็นส่วนสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ Net Zero ปัจจุบันเรามีกลไกและมาตรการสนับสนุน SMEs ในหลายด้าน ซึ่งมีทิศทางสอดคล้องกับที่นานาประเทศนำมาใช้ ดังนั้น โจทย์สำคัญในระยะต่อไปคือ การต่อยอดเครื่องมือที่มีอยู่ให้เชื่อมโยงและทำงานสอดประสานกันมากขึ้น เพื่อให้ SMEs เห็นเส้นทางการเปลี่ยนผ่านที่ชัดเจน เข้าถึงความรู้ เทคโนโลยี และเงินทุนได้ง่ายขึ้น ตลอดจนสร้างโอกาสในการยกระดับธุรกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน พร้อมร่วมขับเคลื่อนประเทศไทยบรรลุเป้าหมาย Net Zero